

SELF-ATTITUDE PECULIARITIES OF PERSONS INCLINED TO EXPERIENCE ENVY

A.F. Lisovenko

The article deals with the results of the theoretical and empirical research of envious person's self-attitude specificity. The qualitative analysis of the empirical data has revealed the significant negative connections between the indexes of envy and autosympathy. It means that with decrease of the level of a person's autosympathy his or her inclination to general enviousness and to «envy-despondency» feeling increases. And vice versa, general envy and «envy-despondency» are accompanied by the decrease of autosympathy (self-affection, self-value, self-acceptance).

The results of the quantitative analysis have confirmed that envious persons and those who are inclined to «envy-despondency» have a characteristic deficiency of autosympathy. It can be shown in hostility to a person's ego, non-acceptance of herself or himself, inner conflict, discomfort feeling, uncertainty, enmity to one's personal qualities and features, criticism of one's own thoughts and actions as well as in inadequate self-appraisal. It has been revealed that envious persons show less interest in their own thoughts and feelings than unenvious persons, and also consider themselves less interesting to their social surroundings. The profile analysis has shown that the representatives of unenvious persons and the group with the dominating reaction «envy-enmity» expect more positive attitude to them from the social surroundings in comparison with the representatives of envious persons and those who are inclined to experience «envy-despondency».

Self-attitude profile comparison of persons with different types of envy has shown that the representatives of the group with predominant reaction «envy-enmity» show higher self-confidence, self-acceptance and autosympathy. The representatives of this group have also proved to have the lowest level of self-accusation.

Keywords: *envy, «envy-enmity», «envy-despondency», self-attitude.*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ З РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ І ВИХОВАННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

УДК 378.937

Железняк О.В.

У статті подано результати експерименту з вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів до реалізації гендерного підходу у сучасній школі. Особливу увагу приділено висвітленню сутності і структури феномена професіоналізму майбутнього вчителя з реалізації гендерного підходу у навчанні і вихованні учнів, а також умов його формування.

Ключові слова: *гендерний підхід, гендерний підхід в освіті, гендерне виховання, професіоналізм вчителя з реалізації гендерного підходу в школі.*

FORMING FUTURE TEACHERS' PROFESSIONALISM IN IMPLEMENTING GENDER PERSPECTIVE IN THE PROCESS OF TRAINING AND EDUCATING OF THE SENIOR SCHOOLCHILDREN

The article presents the results of the experiment of the professional training of teachers to implement gender perspective into education in modern school. Particular attention is paid to highlighting the essence and grounding of the phenomenon of professionalism of the future teacher with the implementation of gender perspective into education and teaching pupils at school, and the conditions of its formation.

Keywords: *gender perspective, gender perspective in education, gender teaching, pedagogical professionalism of a teacher with the implementation of gender perspective into education and teaching school students.*

Постановка проблеми. Гендерний підхід, що завойовує дедалі більшу популярність, орієнтований на формування й затвердження політики рівних, незалежних від біологічної статі можливостей самореалізації людини в усіх сферах життєдіяльності, оскільки в умовах полікультурного розвитку суспільства центральними є проблеми, викликані ситуацією нерівноправних ролей та статусів чоловіків і жінок у соціальній сфері. Гендерний підхід як стратегія організації освітньої практики сприяє гуманізації навчально-виховного процесу, оскільки його реалізація в національній школі відповідає ідеї демократизації українського суспільства й підготовки учнів до продуктивної діяльності, побудованої на принципах рівноправності. Гендерна освіта й виховання, спрямовані на обговорення гуманітарних питань, що стосуються кожної людини (відносини із соціумом, права й обов'язки, межі свободи й відповідальності, взаємини в професійній і сімейній сферах та ін.) активно сприяють розвитку й формуванню нової особистості, вільної від застарілих гендерних стереотипів. Через це, для успішної реалізації принципів гендерного підходу в національній школі необхідно здійснити підготовку нового покоління майбутніх учителів як носіїв особливої – егалітарної педагогічної свідомості й гендерної культури.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Для дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх учителів-гендерологів до наступного часу вже накопичено необхідну теоретико-методологічну базу завдяки внеску зарубіжних (J. Acker, S. Basow, G. Becker, M. Belenky, B. Clinchy, N. Goldberg, J. Tarule, D. Carter, C. Davis, W. Yarber, D. Hales, L. Richardson, V. Taylor, N. Whittier, J. Yoder та ін.) та українських науковців (О. Балакирева, М. Букач, В. Бутенко, Н. Грищак, Т. Дороніна, М. Згуровський, Д. Ключко [46], Л. Кобелянська, О. Кікінежді, В. Кравець, Н. Лавриненко, Г. Лактіонова, Л. Лобанова, О. Луценко, О. Любарська, Л. Міщук, О. Петренко, Н. Смірнова, Л. Смоляр, С. Харченко, О. Цокур та ін. У цьому напрямку й досі плідно діють декілька гендерних лабораторій і центрів, які з'явилися на початку 90-х рр. XX ст. за підтримки українсько-канадського проекту [1; 4]. Серед них:

– Гендерний центр Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Т. Бучинська, С. Вихор, Т. Говорун, І. Даценко, О. Кізь, О. Кікінежді, Л. Ковальчук, Л. Яворська та ін.), який й нині успішно діє під науковим керівництвом академіка В. Кравця [1];

– Гендерна лабораторія при кафедрі педагогіки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, керована професором О. Цокур [3], активними членами якої є Р. Булгаков, І. Іванова, Н. Колесниченко, Н. Нагорна, Г. Полякова, В. Романець, Г. Сомбаманія, О. Фрасинюк, Н. Шапошникова, А. Ягремцева та ін.

Окреслення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Загальноєвропейські вимоги та соціальний запит українського суспільства (Конституція та Закони України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Концепція національного виховання, Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Концепція освіти „рівний – рівному” щодо здорового способу життя серед молоді України) зумовлюють інноваційні перетворення у національній системі освіти в контексті попередження будь-яких форм дискримінації особистості за ознакою статі (сексизму). Це передусім передбачає подальшу гуманітаризацію змісту та гуманізацію методів і форм професійної підготовки майбутніх учителів на засадах ідей гендерної рівності та демократії.

Недостатня теоретична розробленість означеної проблеми підкреслює гостру необхідність науково-теоретичного обґрунтування сутності гендерної педагогіки як нової теорії освіти і виховання підростаючого покоління; змісту, форм і методів гендерної освіти і гендерного виховання майбутніх учителів; стратегії інтеграції гендерного підходу у вищу професійно-педагогічну освіту.

Значущість дослідження для практики визначається необхідністю розробки нових технологій формування особистості сучасного вчителя як педагога-гендеролога, спроможного до ефективної реалізації засобів гендерного підходу в школі, творчого вирішення завдань гендерної освіти й гендерного виховання учнів, успішного керування їх гендерною соціалізацією.

З огляду на актуальність, теоретичну й соціальну значущість означеної проблеми, *метою* поданої статті є обґрунтування специфіки професіоналізму педагога з реалізації гендерного підходу у сучасній школі та педагогічних умов його формування під час професійної підготовки в університеті.

Виклад основного матеріалу. В контексті дослідницького пошуку виявилось, що феномен професіоналізму майбутнього вчителя з реалізації гендерного підходу у навчанні і вихованні старшокласників до сьогодні не ставав предметом спеціальної уваги і теоретико-експериментального дослідження науковців, що розробляють проблему гендеру в педагогіці вищої школи. Натомість у деяких працях вживаються близькі за змістом терміни „гендерна компетенція”, „гендерна компетентність”, „гендерна поінформованість”, „гендерна культура” вчителя, які, на нашу думку, є відносно самостійними і тому не можуть бути синонімами поняття, яке нас цікавить.

Так, зусилля відомих тернопільських науковців і молодих дослідників передусім спрямовувалися на визначення специфіки гендерної педагогіки й психології як концептуальної основи гендерного виховання й соціалізації, а також вивченні передового педагогічного досвіду зарубіжних країн (США, Німеччина, Польща) щодо реалізації технологій гендерного виховання (Л. Ковальчук), підготовки молоді до сімейного життя (І. Даценко, Л. Яворська), експериментальної перевірки способів їх впровадження в умовах українського освітнього простору (С. Вихор, О. Кізь, О. Кікінежді, В. Сіткар та ін.). В цьому контексті вкажемо, що започаткований і теоретично обґрунтований В. Кравцем концептуальний та категоріально-термінологічний апарат гендерної педагогіки як методологічної основи гендерного виховання учнів став для нас у нагоді щодо розуміння змісту й специфіки професійної діяльності педагога з гендерного виховання, а також конкретизації сутності його професійної компетентності в означеному напрямі. Зокрема, В. Кравець [2] підкреслює, що, з одного боку, сьогодні дедалі більша кількість українських учених і працівників системи освіти конструктивно сприймає парадигму ген-

дерного підходу, розуміючи значимість його інтеграції в національний освітній простір на кожному з його щаблів. Для них особливо привабливим у гендерному підході є те, що він орієнтований на формування й створення рівних, незалежних від статі, можливостей самореалізації кожної людини у всіх сферах життєдіяльності. З іншого боку, як відзначає вчений, гендерний підхід стосовно педагогіки сприймається як наукова екзотика, тому що традиційна теорія й практика організації педагогічного процесу досить консервативні щодо яких-небудь інновацій і нововведень взагалі, із чим ми повністю згодні, оскільки зштовхнулися з подібними фактами у своїй дослідно-експериментальній роботі. Однак, у своїх дослідженнях засновник української гендерної педагогіки безпосередньо не торкався проблеми формування професіоналізму педагога з реалізації гендерного підходу у навчанні і вихованні школярів, заклавши проте досить вагомий теоретико-методологічний фундамент для її подальшої розробки, що ми й намагалися врахувати у своїй роботі.

Аналізуючи творчі доробки одеських дослідників (І. Іванова, Н. Колесниченко, П. Терзі, О. Фрасинюк, О. Цокур та ін.), які розробляли різні аспекти проблеми впровадження гендерної освіти майбутніх фахівців, зокрема майбутніх учителів, ми піддали аналізу її прикінцеві результати.

Так, особливо цінними для нас стали висновки досліджень О. Цокур [4] щодо визначення сутності і структури гендерної культури студентів – майбутніх учителів. Гендерна культура розглядається як характеристика індивідуальності, зумовлена її прагненням до оптимальної реалізації своїх творчих сил і здібностей на основі долаання застарілих гендерних (патріархатних, сексистських) стереотипів щодо власної самореалізації. Проаналізувавши феномен культури як родового поняття, основними компонентами гендерної культури особистості виділено названо такі:

– когнітивний компонент, що забезпечує знання поняттєво-термінологічного апарату й розуміння основних ідей гендерної теорії; наявність адекватних уявлень щодо діапазону ролей, обов'язків і норм маскулінності/фемінності; знання сутності основних психологічних теорій маскулінності й фемінності (психоаналітичної, компліментарності, андрогінії, соціального навчання і т. ін.); осмислення функцій гендерних стереотипів і гендерних схем; розуміння особливостей становлення гендерної ідентичності особистості;

– аксіологічний компонент, що забезпечує визнання доцільності ідей гендерної рівності, цінності кожної особистості і її самореалізації незалежно від статевої належності; орієнтація на забезпечення рівності можливостей і участі представників жіночої і чоловічої статі в публічній і приватній сферах життя; відмова від застарілих гендерних (патріархальних) стереотипів (ігнорування жіночого досвіду, ролі жінок у суспільстві; поляризації чоловічих і жіночих якостей, діяльностей, абсолютної фемінності/маскулінності; асиметрія в розподілі влади й доступу до ресурсів; обмеження прав і можливостей у виборі професії, розподілі благ тощо); спрямованість на самодослідження гендерних особливостей своєї особистості; позитивне ставлення до себе як представника певної статі; орієнтація на самовдосконалення якостей особистості за допомогою розширення репертуару гендерних ролей;

– дієво-практичний компонент, що забезпечує прояв поваги до особистості незалежно від її статевої належності й виразності рис маскулінності/фемінності; толерантність у взаємодії з людьми різної спрямованості їхньої гендерної ідентичності; демонстрацію досвіду егалітарної поведінки з людьми протилежної статі в різних ситуаціях (навчальна, професійна, ділова, сімейно-побутова тощо); непримиренність у боротьбі із застарілими гендерними сте-

реотипами в особистому досвіді статево-рольової взаємодії; участь у виконанні дій у типових і нетипових для чоловічих і жіночих ролей видах діяльності; самовиховання якостей своєї особистості, що сприяють становленню гендерної ідентичності позитивної спрямованості, що відповідає біологічній статі [4].

Узагальнюючи означене вище, ми дійшли висновку, що, незважаючи на специфіку аспектів гендерних досліджень українських науковців, вони єдині в думці, що ідеї гендерної демократії мають бути основними та наскрізними в системі вищої, професійної післядипломної і педагогічної освіти, у різних – формальних та неформальних проявах. При формуванні змісту гендерної освіти та запровадженні її в межах предметно-тематичної моделі в навчальний процес вищої педагогічної школи слід дотримуватись принципу послідовності та безперервності. Згідно з віковою вертикаллю фахівців різних спеціальностей, передусім педагогічних кадрів, зміст гендерної освіти може розглядатись як підготовчі та спеціальні тематичні курси, тренінги педагогічної майстерності, літні школи, круглі столи і науково-методичні семінари. Очевидно, що гендерна освіта майбутніх фахівців може бути ефективною лише за умов створення широкого культурного контексту, причетності всього суспільства до справи формування гендерної рівності, надання ним прикладів високої гендерної культури. Тому до справи гендерної освіти доцільно залучати широкі кола громадськості, громадські організації, сім'ї, засоби масової інформації.

Щодо виокремлення своєї власної позиції стосовно розуміння сутності педагогічного професіоналізму майбутнього вчителя з реалізації гендерного підходу у навчанні і вихованні старшокласників вкажемо на те, що за визначенням родового поняття ми дотримуємося позиції Н. Кузьміної [2, с. 72–73]. Також ми врахували доробки О. Цокур [4] щодо визначення нового типу фахівця в освіті – вчителя-гендеролога, а також тлумачення нею сутності гендерної культури і свідомості.

Через це ми, услід за О. Фрасинюк, вважаємо, що професіоналізм педагога з реалізації гендерного підходу у сучасній школі у своєму складі передбачає наявність трьох провідних компонентів, а саме:

– гендерної грамотності як теоретико-методологічного компонента, поданого у вигляді спеціальної – предметно-наукової (гендерної, правової, психологічної, педагогічної, методичної) компетенції, який виконує пізнавальну та гуманістичну функції. Функціонування означеного компонента засновано на поінформованості педагога (знаю, що) з теорії, історії та методології гендерних досліджень; міжнародного й вітчизняного досвіду гендерних перетворень та їх нормативно-правового поля; теорії гендерної психології щодо специфіки психосексуального розвитку і статевого дозрівання особистості, гендерних відмінностей, гендерної поведінки, характеру гендерних ролей та гендерної ідентичності учнів; теорії цілісного педагогічного процесу, його сутності, структури, закономірностей і протиріч, традиційних і альтернативних технологій виховання і соціалізації особистості; теорії гендерної педагогіки щодо гендерної освіти і гендерного виховання старшокласників, агентів їх гендерної соціалізації, сексуальної освіти і статевого виховання; методики гендерного виховання учнів з урахуванням їхніх вікових, статевої та індивідуальних особливостей, а також специфіки предметного змісту навчальної інформації і вимог чинних і альтернативних навчальних програм; здобутків передового педагогічного досвіду щодо авторських технологій реалізації гендерного підходу в системі освіти;

– гендерної толерантності як організаційно-технологічного компонента, поданого у вигляді функціональної (аналітичної, проєктуальної, конструктивної, комунікативної, управлінської) компетенції, який виконує праксео-

логічну функцію. Функціонування означеного компонента передбачає наявність (способів дій, типу знаю, як) умінь: демонструвати способи реалізації провідних стратегій гендерного виховання (визначати провідні цілі та завдання гендерного виховання старшокласників, обґрунтовувати відповідні гендерні концепції і поняття, класифікувати їх, розуміти їх зміст, вбачати механізми становлення відповідних феноменів, доводити правомірність власних тверджень щодо їх формування, мислити критично, послідовно, вмотивовано тощо); розробляти з відповідним психолого-педагогічним обґрунтуванням перспективні і поурочні плани роботи з гендерного виховання учнів, урахувавши можливості змісту і способів їх діяльності з огляду віку і статі, а також спроможності застосування традиційних та інноваційних методів, прийомів і форм; добирати і самостійно створювати адекватні репродуктивні і нестандартні завдання, вправи, задачі, дидактичні та інтелектуальні ігри з гендерним навантаженням, самостійно формувати проблемні питання та намічати алгоритми пошуку раціональних відповідей на них; адекватно оцінювати пізнавальні, комунікативні і поведінкові досягнення старшокласників, діагностувати стан розвитку компонентів їхньої гендерної свідомості та ідентичності; впроваджувати у власний педагогічний досвід найбільш ефективні форми, методи і прийоми формування гендерної обізнаності, гендерної чутливості, гендерної ідентичності, гендерної культури старшокласників;

– гендерної чутливості як мотиваційно-особистісного компонента, поданого у вигляді персональної (критичність, креативність) компетенції педагога (знаю, навіщо), який виконує аксіологічну й творчу функції. В основі означеного компонента лежать мотивації, світоглядні та ціннісні орієнтири, психологічні установки на: усвідомлення значущості аспекту педагогічної діяльності з гендерного виховання старшокласників; інтерес до означеного аспекту педагогічної діяльності, задоволеність нею; позитивне ставлення до різновидів роботи з гендерного виховання й освіти старшокласників; потребу вдосконалення власної педагогічної техніки та майстерності щодо здійснення заходів гендерного спрямування; стійку схильність до самоаналізу гендерних характеристик та критичної самооцінки своїх якостей і професійних дій, спрямованих на вдосконалення форм і методів гендерного виховання старшокласників; творчий підхід до реалізації завдань методами антисексизму та до розвитку власних якостей як педагога-гендеролога тощо.

Означені положення проходили експериментальну апробацію впродовж тривалої дослідно-експериментальної роботи (2008-2014 рр.), в якій брали участь педагогічні працівники середніх навчальних закладів м. Одеси (гімназії №№ 1, 2, 5, 6; ЗОШ №№ 35, 56, 84, 90, 121; приватна школа „Ніка-М”, Професійний ліцей технологій та дизайну ПНПУ імені К. Д. Ушинського), а також студенти Інституту соціальних наук та факультету романо-германської філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

За результатами експерименту виявлено, що ефективність професійної підготовки майбутнього вчителя до реалізації гендерного підходу у навчанні і вихованні учнів зумовлена створенням особливих педагогічних умов, що сприяють формуванню в них педагогічного професіоналізму в означеному напрямку діяльності, як-от:

- оновлення й проблематизація курсу основ гендерної педагогіки в контексті новітніх гендерних досліджень;

- спрямування завдань самостійно-дослідницької діяльності студентів на опанування технік гендерного виміру освітньо-виховного середовища сучасної школи;

- орієнтація педагогічної практики на набуття студентами індивідуально-го досвіду нівелювання традиційних гендерних стереотипів як суб'єктів педагогічної взаємодії та впровадження методів антисексизму.

Висновки. Упродовж проведеної дослідно-експериментальної роботи узагальнено, що для опанування майбутніми вчителями методів антисексизму потрібна їх спеціально організована професійна підготовка до реалізації гендерного підходу у сучасній школі, сутність якої полягає в тому, щоб сформувати особистість випускника університету як педагога-гендеролога.

Встановлено, що найбільш значущим результатом професійної підготовки майбутнього вчителя до реалізації гендерного підходу у навчанні і вихованні учнів є педагогічний професіоналізм його особистості і діяльності в означеному напрямку освітньо-виховної діяльності.

Педагогічний професіоналізм з реалізації гендерного підходу у навчанні і вихованні учнів – це якісна характеристика вчителя як учасника й організатора освітнього середовища старшої школи, що відбиває його високу педагогічну кваліфікацію та гендерну грамотність, гендерну чутливість до будь-яких порушень прав людини та вияву дискримінації за ознакою статі (сексизму), а також гендерну толерантність, що зумовлює продуктивність розв'язання навчально-виховних завдань методами антисексизму.

Список використаних джерел

1. Кравець В. П. Гендерна педагогіка: [навч. пос.] / В. П. Кравець. – Тернопіль : Джура, 2003. – 416 с.
2. Кузьміна Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н.В. Кузьмина. – М. : Педагогика, 1990. – 243 с.
3. Цокур О.С. Основи гендерного виховання / О.С. Цокур, І.В. Іванова / Гендерний розвиток у суспільстві: конспекти лекцій. – К. : ПЦ «Фоліант», 2004. – С.183-222.
4. Цокур О.С. Формування гендерної культури майбутніх фахівців упродовж їхньої професійної підготовки у вищому навчальному закладі: аналіз концептуальних засад дослідження / О.С. Цокур // Гендерна освіта – ресурс розвитку паритетної демократії /Ред. наук. кол. В.П. Кравець та інші. – Тернопіль, 2011. – С.640-646.

FORMING FUTURE TEACHERS' PROFESSIONALISM IN IMPLEMENTING GENDER PERSPECTIVE IN THE PROCESS OF TRAINING AND EDUCATING OF THE SENIOR SCHOOLCHILDREN

O.V. Zhelezniak

Abstract. *The article presents the results of the experiment of the professional training of teachers to implement gender perspective into education and teaching of high school students. Particular attention is paid to highlighting the essence and grounding of the phenomenon of professionalism of the future teacher with the implementation of gender perspective into education and teaching high school students, and the conditions of its formation.*

Pedagogical professionalism with the implementation of gender approach in the education and training students - is a quality characteristic of a teacher as a participant and organizer of the school education medium, reflecting its high pedagogical qualifications and gender literacy,

gender sensitivity to any violations of human rights and the expression of gender discrimination, and gender tolerance.

Gender culture is considered as a characteristic of the individual, due to its desire for optimal realization of its creative powers and abilities from dealing with old sex-role stereotypes of its own fulfillment. The structure of gender culture contains three components:

- cognitive component that provides conceptual knowledge and terminology, understanding of the main ideas of gender theory; the essence knowledge of femininity and masculinity theories; understanding of the formation of gender identity of the individual;

- axiological component that provides recognition of the idea of gender equality, the value of the individual, regardless of sex; positive attitude as a representative of a particular sex; focus on self-identity;

- effective and practical component that enable expression of egalitarian behavior with people of the opposite sex; intransigence in dealing with outdated gender stereotypes; self-education of its personality traits that contribute to the formation of gender identity positive direction, which corresponds to biological sex.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ АГРАРНИКІВ

УДК 159.923:378.663-057.875

Полозенко О. В.

У статті проаналізовано психолого-педагогічні джерела щодо сутності особистісно орієнтованого підходу в освіті й доведено актуальність його реалізації у навчанні і вихованні з соціальної, психологічної і педагогічної точки зору. Окреслено особливості студентського віку й акцентовано увагу на необхідності їх урахування в процесі психологічної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі. Обґрунтовано доцільність та розкрито особливості використання особистісно орієнтованого підходу в психологічній підготовці аграрників.

Ключові слова: *особистісно орієнтована освіта, особистісно орієнтований підхід, психологічна підготовка.*

В статье проанализированы психолого-педагогические источники о сущности личностно ориентированного подхода в образовании и доказана актуальность его реализации в обучении и воспитании с социальной, психологической и педагогической точки зрения. Охарактеризованы особенности студенческого возраста и акцентировано внимание на необходимости их учитывания в процессе психологической подготовки будущих специалистов аграрной отрасли. Обоснована целесообразность и раскрыты особенности использования личностно ориентированного подхода в психологической подготовке аграрников.

Ключевые слова: *личностно ориентированное образование, личностно ориентированный подход, психологическая подготовка.*